

הלכות יום טוב - ג

מתוך שהותרה כו' לצורך הנאת הגוף השווה לכל נפש

משנה שבת לח, ב

מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין אמרו להם חכמים ... אם ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה.

משנה ביצה כא, ב

בית שמאי אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראוין לשתיה, ובית הלל מתירין ... בית שמאי אומרים לא יעשה אדם מדורה ויתחמם כנגדה, ובית הלל מתירין.

תוס' שם ד"ה לא יחם

ודוקא לרגליו, אבל לכל גופו מודה דאסור, דדבר השווה לכל נפש בעינן, וזה אינו ראוי אלא לבני אדם מעונגין, אבל ידיו ורגליו שווה לכל נפש.

רמב"ם הל' יום טוב פ"א הט"ז

מחמין חמין ביום טוב ורוחץ בהן פניו ידיו ורגליו. אבל כל גופו אסור משום גזירת מרחץ. וחמין שהוחמו מערב יום טוב רוחץ בהן כל גופו ביום טוב, שלא גזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד.

כתובות ז, א

אלא מעתה מותר לעשות מוגמר ביום טוב, דמתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. אמר ליה עליך אמר קרא אך אשר יאכל לכל נפש, דבר השווה לכל נפש (מוגמר אינו אלא למפונקים, רש"י).

שוע"ר סי' שכו

ג אמת המים של חמי טבריא ... ואם המשיך סילון זה בערב יום טוב דינם כחמין שהוחמו ביום טוב שאסור לרוחץ בהם כל גופו, או רובו.

שוע"ר סי' תצה

ג ובלבד שיהא בהן קצת צורך יום טוב, אף על פי שאינו צורך אכילה אלא צורך הנאת הגוף ... והוא שתהא הנאת הגוף זו שווה לכל נפש אדם מישראל.

שוע"ר סי' תקי

ח החרדל הוא מר ורגילין למתקו על ידי שמכבין בתוכו גחלת או אבן ניסוקת, וביום טוב אסור לכבות בתוכו גחלת של עץ, לפי שאין כיבוי זה צורך אוכל נפש ממש, שאפשר לאכול בשר בלא חרדל, ואין צריך אלא למעונגים, וכל דבר שאינו שווה לכל נפש אסור לעשותו ביום טוב כמ"ש בסימן תקי"א.

שוע"ר סי' תקיא

א אסור להחם מים רבים כדי לרוחץ בהם כל גופו. וזה האיסור יש אומרים שאינו אלא מדבריהם, לפי שמן התורה מתוך שהותרו הבערה ובישול לצורך אכילה ושתיה הותרו לצורך רחיצת יום טוב ... אבל יש חולקין על כל זה ואומרים דמן התורה אסור להחם מים רבים בשביל רחיצת כל הגוף ... לפי שרחיצת כל הגוף אינה צורך כל נפש אלא למעונגים ומפונקים בלבד, ולא התירה התורה אפילו המלאכה שלצורך אכילה אלא אם כן יש בה צורך כל נפש, אבל אם אין בה צורך אלא למעונגים אסור לעשותה ביום טוב ... ואף על פי שהעיקר כסברא הראשונה בכל זה, מכל מקום כבר נהגו במדינות אלו להחמיר כסברא האחרונה ואין לשנות המנהג.

ב יש מי שאומר שאין היתר לעשות מדורה להתחמם כנגדה ביום טוב אלא בשעה שהקור גדול כל כך עד שרוב בני אדם צריכים להתחמם כנגד המדורה, אבל אם אין הקור גדול כל כך, בענין שאין צריך למדורה, רק מי שהוא אסטניס (פירוש איש מצונן) או מעונג, אין לעשות מדורה, ולא להחם תנורי בתי החורף, רק על ידי נכרי, כיון שמלאכה זו אינה צריכה לכל נפש. אבל אין המנהג כדבריו.

ג מותר להניח בשר על גבי גחלים לצלותו, אע"פ שהשמנונית הנוטף מהבשר מכבה את הגחלים וכיבוי זה אין בו צורך אוכל נפש ממש, שהרי אפשר לצלותו בשפוד, מכל מקום כיון שיש בו קצת צורך אוכל נפש, שהרי הוא חפץ ומתאוה לאכול בענין זה, התירו לו חכמים, כיון שאין כאן כיבוי גמור שהרי סופו מבעיר:

ה אסור להבעיר עצים כדי לפזר מיני בשמים תחת הפירות על גבי גחלתן, לפי שהנאה זו של טעם הבשמים אינה צריכה לכל נפש אלא להמעונגים ומפונקים בלבד, ולא התירה התורה לעשות שום מלאכה ממלאכות אוכל נפש אלא לדבר שהוא צריך לכל נפש, שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש וגו'.